

TELEGRAFUL ROMAN.

Nr. 83. ANUL XII.

Telegraful este de doua ori pe septem-
man: joia si Duminica. — Prenume-
ratiunea se face in Sabiu la espeditura
oiei pe afara la c. r. poste, cu bani
gata prin scrisori francate, adresate
catra espeditura. Pretiul prenumerati-
unei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a.
ear' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pen-
tru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu an
8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a.
Pentru princ. si tieri straine pe anu 12
pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Sabiu, in 22 Oct. 3 Nov. 1864.

Inseratele se platesc pentru
intea ora cu 7. cr. sirulu cu litere
mici, pentru doua ora cu 5 1/2 cr. si
pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Diet'a transilvana.

Siedintia din 12/24 Septembrie 1864.

(Petituni: Hatiegu, muntii revindicati. Scade-
rea aniloru militiei.)

Dupa citirea protocolului in limb'a germana, Thie-
mann ca preside alu comitetului pentru propozitiunea 9
regesca interpeleza pre presedintele pentru anteactele cerute
dela regimu, ear Obert pentru §§ii 10, 12 si 13 din legea
dietala, cari la pertractarea obiectului remasesera afara pana
la finirea desbaterii, si de atunci incocce inca totu nu s'au mai
luatu la pertractare. Presied. promite a lua mesuri in-
destulitore in ambe partile.

Comun'a Seplacu se roga a nu fi transpusa la Bi-
stritia, ci la Reghenu; se pred'a comitetului pentru impartireatierei.

Cipariu cere si priimesce concediu pe 2 septemâni.

Opidulu Hatiegu prin rogarea predata de Codru
Dragusianu se roga, a se restitui poterea judecatorésca
ce o avu pan'acum si carea acum i se lua prin Gab. reg. Codru
Dragusianu recomanda rogarea acést'a. „In putine cu-
vine, dice, asiu voi, dle Presiedinte, sa dicu ce-va asupr'a a-
cestei petituni, dupacum in. casa a binevoitu a ascultá. O-
pidulu Hatiegu, pururea devotatu in. regimu, s'a bucuratu pana
la an. 1848 si si dela an. 1861 incocce de o jurisdictiune
propria definitiva; acum in. sa se plange, ca i s'a restrinsu in-
tr'atát'a, incatu trebile criminali este silitu sa le pred'e la ju-
decatori'a comitatensa a Hunedórei. Opidulu Hatiegu prin a-
cést'a se vede strimtoratu in autonomi'a sea jurisdictiunala, si
eu rogu pre in. casa, cá sa ia acést'a suplica cu atát'a mai
multu in bagare de séma, cáci scimu, ca si noi in districtulu
Fagarasiului amu avutu o asemenea lupta autonmica, o
lupta crâncena cu in. regimu, fiindca ni-a subtrasu de sub
jurisdictiunea districtuala opidulu Fagarasiului si au facutu din
elu unu municipiu micu, cá Hatiegulu, pe cale administrativa.
Eu nu vedu, pentruce acum'a opidulu Hatiegu sa se re-
stringa in autonomi'a sea, dupace o asemenea autono-
mia se dede si opidulu Fagarasiu, si mai alesu acum in ór'a
11, candu se lucra la reorganizarea tierii. De aceea eu mi-
iau cutezanti'a a propune, si rogu pre in. casa a se intrepune,
cá opidulu Hatiegu sa nu i se ia jurisdictiunea criminala, pe
cale administrativa in provisoriu, si asiu dori, cá acést'a su-
plica sa se privesca cá unu felu de interpelatiune, pentruca
este disu intr'ens'a, ca se vatemala autonomi'a si nu este datu
nici unu motivu, pentruce? pentru aceea asiu fi de parere
sa se dee acést'a petitune prin in. presidiu dietalu deadrep-
tulu la in. regimu, séu déca acést'a dupa ordinea de trebi a
in. case nu s'aru poté, atunci asiu fi de parere, sa se pre-
deie nu comitetului de petituni, care nu are presiedinti si nu
póte lucrá cu graba in acést'a cauza urgente, ci sa se incre-
da comitetului de 24, care se ocupa cu organizarea justitiei de
instanti'a prima, cá acel'a intr'unu terminu scurtu de vr'o
câte-va zile sa opineze in obiectulu acést'a.“ — Se dá comi-
tetului de petituni, pentru care Gaitanu propune a se a-
lege presiedinte nou, de órece atátu presiedintele, cátu si vi-
cepresiedintele lipsescu.

Dep. Conrad pred'a o petitune a comunei Resnovu:
cá in cerculu acel'a de asentare tragerea sortiloru si darea re-
crutiloru sa se faca dupa nationalitati; se dá comitetului de
petituni. Asemenea o petitune a lucratoriloru de sare din
Ujór'a asupr'a directiunei salineloru.

Comunele Orlatu, Jin'a, Vestem si Racoviti'a au predatu
prin dep. Lazaru o petitune, prin carea ceru, cá muntii
revindicati, ce suntu acum mai de 100 ani in posesiunea loru,
sa nu se dea natiunei sasesci séu altoru pretendenti, ci sa le
remana loru si pe venitoriu. (O vomu comunicá.)

Presied. e de parere, ca petitune acést'a sa se
dea comitetului de petituni; Pope'a crede, ca cuprinsulu

eii este forte insemnatu, un'a pentruca dela aceste comune foste
granitarescise ia o posesiune, ce ele au avut'o de 100 ani, a dou'a
pentruca espropriatiunea acést'a nuse face pe calea judecatorésca,
ci pe cea politica administrativa, a trei'a pentruca s'a facutu
fatia cu acei granitieri, cari mai unuseculu ausangeratu pentru
tronu si patria mai pe tote campurile de bataie ale Europei.
Dar totdeodata crede, ca petitune acést'a este de mare ur-
gintia, de órece e renduita dejá o comissiune, carea sa ese-
cuteze sentinti'a espropriarei; deci cu privire la aceste impre-
giurári propune, cá petitune sa se dea unu comitetu alesu
din despartamente, care in 6 zile sa raporteze asupr'a eii.
E sprijinitu.

Axentiu Severu partinesce propunerea lui Pope'a nu
numai pentruca „justitia est regnorum fundamentum“, dupacum
dicea Imperatulu Franciscu II, ce a portatu atatea reshóie a-
laturea cu granitieri români, ci si pentruca marele Imperatu
Iosifu II a datu muntii acést'i'a pentru totdeun'a granitieri-
loru. — Voindu oratorulu a se slobodi si in meritulu lucrul-
lui, Presied. — nefiindu acést'a la ordinea dilei — nu conce-
de, si asiá Severu, provocandu-se numai la cuvintele lui
Teutsch, ca deputatii dietali n'au a se maiorisá, ci a se
convinge, partinesce pre Pope'a.

Gaitanu, voindu a intregi propunerea lui Pope'a,
propune: „Cá petitune sa se dee la unu comitetu statatoriu
din 8 membri alesi prin dieta din despartiamintele de fatia,
ear in locul despartiamintelu, ce nu suntu reprezentate de
ajunsu in dieta, sa se aléga din mijloculu dietei, si cá totde-
data caus'a acést'a sa se privesca cá urgente.“ — E sprijinitu.

Asupr'a intrebarei: ca cum sa se tracteze acést'a petitú-
ne? se nascu desbateri vii, infocate si indelungate. Gai-
tanu in fine retrage propunerea sea, l. Balomiri si
Muresianu partinescu pre Pope'a, Sasii dearendulu: Dr.
Teutsch, Binder, Br. Salmen si Gull combatu forte aprigu pro-
punerea lui Pope'a, carea apoi

la votarea nominala, ce trebui sa se faca, (nepotendu-se
cunósce cu securitate, de care parte e majoritatea,) remâne in
minoritate de 36 contr'a 43 voturi.

(Toti Români au votatu pentru propunerea lui Pope'a,
afara de Baritiu si Iosifu Siulutiu; contr'a lui Pope'a toti Sa-
sii si Ungurii, cari au fostu de fatia; absentii fura: Angyal,
Béldi, Binder, Bolog'a, Brandsch, Br. Bruckenthal, Cipariu, Domzsa,
Dunc'a, Eránosz, Negrutiu, Br. Friedenfels, Hanni'a, Constantinu,
Kirchner, Laday, Lazaru, Macelariu, Munteanu, Nemes, Pan-
tiu, Popu, Russu, Ratiu, Br. Siagun'a, Sipotariu, Siulutiu, Szan-
csaly, Thiemann, Vajd'a, Wittstock, Zimmermann.)

Si astfelu petitune a numiteloru comu-
ne granitaresci se pred'a comitetului de
petituni.

Dupace Schuler—Libloy si Pope'a se roga pentru re'n-
tregirea comitetului de petituni, se citesce rogarea orasiului
Reghinulu sasescu: de a fi incorporatu la municipiulu Sabiu-
lui; se dá comitetului pentru impartirea tierii.

Apoi se citesce comitiv'a, prin carea se substerne Esc. Sele
Gubernatorului spre p. n. sanctiunare articululu de lege pentru
tribunalulu supremu, carea se priimesce. (Scaunulu
presidialulu ocupa Alduleanu.)

La ordinea dilei e raportulu comitetului insarcinatu cu
preconsultarea propuneriloru deputatoru Obert si Bedeus,
privitóre la modificarea unoru determinatiuni ale legi de-
spre intregirea armatei. Representatiunea acést'a este
urmatorea:

Maiestate ces.-reg. apostolica!

Dóme neprégratióse!

Cu altisim'a sanctiunare a articulu de lege XXI. din a-
nulu 1847 privitoriu la modulu asentarei si la capitulatiunea

recrutiloru, precum și a instrucțiunii respective totodată sub-
sternută, după o lungă și desigură așteptare, s'au fostu dela-
turatu în fine acea neferice procesura repunetoria atâtu le-
giloru patriotice, câtu și cerințelorumanității, după care
junii meniti spre întregirea oștei se prindeau cu violenția, se
smulgeau din sinulu familielor se și se asentau spre servi-
țulu belicu pre tota vieții a loru.

Prin acest'a se făc potințioasă întregirea regimentelor
transilvane multu tempu amanată și se regulă într'unu modu,
care corespundeă atât'a recerinteloru tieriei, câtu și privinție-
loru celoru lamurite și petrunse de respectulu demnității
umane ale timpurilor moderne, de-si nu pre deplinu, încai
într'o parte foarte însemnată.

Conformu stărei constituționale de atunci, acelu articlu
de lege remase, anume într'unu respectu, suptu gradulu re-
cerințeloru sapientiei de statu sanetose, lasandu adeca ne-
atinsa pusețiunea privilegiată a nobilității, ce eră deobligată
numai la insurecțiune, nu însă și la serviciulu militaru stabilu,
și dechiară numai poporațiunea ignobilă de îndetorată spre
implinirea sarcinii militare.

Numai resturnatur'a cunoscuteloru intemplantu, cari
și asupr'a patriei noastre și-manifestara reacțiunea neînvingi-
bilă, aduse la valore ide'a egalității toturor cetățieniloru in-
nantea legii, și gloriosulu regimu alu M a i e s t a t e i T e l e
fii rezervatu, de a realiză principiulu acest'a alu dreptății prin
estinderea obligamentulu de serviciu militaru asupr'a totur
cetățieniloru fără distincțiune de nascere, de pusețiune în vieția
și de clase sociale.

Binefacerea ce rezultă din acest'a maritimă determină-
țiune a M a i e s t a t e i T a l e, poporațiunea marelui-prin-
cipatu Transilvania o întemplantă cu bucuria și grațitudine.
In comun'a obligățiune spre portarea armelor a totur ce-
tățieniloru ea vede o legatură, care unesce strinsu și durabilu
diversele regate și țeri reunite supt potințele sceptu alu
M a i e s t a t e i T a l e nu numai între sine, ci și cu marea
comun'a patriă.

Precandu dara dorinț'a de a vedea o parțială modificățiune
a legii pentru întregirea oștei din 29 Septembrie 1853 se a-
rată și în mediulu credincioșei și principelui seu spre totu sa-
crificiulu aplecatei poporațiune a Transilvaniei, — apoi moti-
vulu acestei dorințe jace numai în antipati'a câtra determi-
națiuni singuraticu, și nici decum într'aceea, ca dora n'aru a-
pretia principiile cele mari ale acestei legi comune purcesă din
bas'a invariabilă a sancțiunii pragmatice, ce condiționează uni-
tatea imperiului.

Pre-credincioșii supusi reprezentanți ai Marelui prin-
cipatu Transilvania adunați în dieta înca în pre-umilit'a loru
adresa din 21 Augustu 1863 au accentatu cu celu mai pro-
fundu respectu faptulu, cumca poporațiunea transilvaniană cu
dorul ascăptă o regulare a obligamentulu militaru, ce aru re-
spectă mai bine recerințele unei economii populare sanetose.

După ce iara suntemu adunați spre a ne consultă despre
binele patriei, simțim boldulu, că de nou sa pronunțiamu a-
căsta dorință, și totdeodată preumilitu indegetam mai apriatu
acele determinățiuni ale legii pentru întregirea oștei, cari cu
preferinția se paru apesătoare poporațiunii estei tieri.

1. În sensulu susmenționatei instrucțiuni din anul 1847
contingintele de recruți alu diverseloru jurisdicțiuni se repartia
pre singuraticile comunități, precandu conformu prescripție-
loru legali de acum la repartitiunea contingințiloru de recruți
se ia respectu numai la cercurile completatorie, la comune că
atari însă nici de cum.

Acest'a însă e cu atât'a mai deplorabilu, cu câtu acea
determinățiune a instrucțiunii din anul 1847 corespunde nu
numai pre-momentosei pusețiuni ce se cuvine comunei în orga-
nismulu statulu, ci totdeodată e și scutulu celu mai securu
în contr'a orbului jocu alu intemplantu, după care junii din câte
o comună apti de militia se potu asentă totu într'unu anu, pre-
candu alt'a sau și mai multe comunități vecine potu sa rămăna
crutiate deplinu, apoi formăza și control'a cea mai eficace,
spre a contenii desu obvenitoriele insielaciuni, și în fine anu-
mitu posibilitatea dosirei de la asentare, ce e cu totulu fa-
cilitată.

2. În virtutea prescripțulu din § 28 alu legii pentru
completarea oștei, Comandanții cercuriloru întregitorie seu sub-
stituiți loru, că membri ai respectivelor comisiuni, au sa iee
parte și la decisiunile asupr'a dreptulu de eliberare, pre-
candu după usanțiele legali de mai înainte persoanele militare
activă numai la cercetarea medicală și la asentare, eră decisiu-
nea asupr'a dreptulu de eliberare eră atributu netiermuru
alu oficialor politice. Aceste din urma dregatorii a priori
intemplantă încredere mai mare din partea poporulu, pre candu
în contr'a indiviziloru militari se radica imputarea, cumca n'aru

fi familiarizati cu impregiurările vietiei cetățiene, ce se reducu
la titele de eliberare, în acelu gradu, că sa pota enunția sen-
tinția drăptă.

Pre lângă acest'a concurge înca o impregiurare apesătoare,
ca adeca modalitatea cea simplă a conscrierei recrutanților
de mai înainte se strafomă într'o procesura complicată, care
preste tota mesur'a immultiesce numerulu reclamatuniloru, ce
cadu cu greu atâtu părților, câtu și dregatoriloru.

3. Foarte apesatoriu e mai departe prescripțulu despre
substituițiunea în serviciulu militaru, citatu în § 23 alu legii
pentru întregirea oștei, și anume dispusețiunea cea cu totulu
nedrăptă, conformu cărei'a are sa se depuna tax'a de eliberare
mai înainte de trasulu sôrței și de asentare.

Marimea taxei de eliberare, pentru cea mai mare parte
a locuitoriloru tieriei de sine enormă, devine cu atât'a mai a-
pesătoare, cu câtu prescripțulu multu mai blandu cuprinsu în
§ 11 alu instrucțiunii din 1847 e profundu radacinat în
notiunile de dreptu ale pre-credinciosu supusei poporațiuni
transilvane, ca ce în sensulu acestui'a fie-ce recruțu asentatu
poteă prezentă în loculu seu altu individuu aptu de militia, și
în acestu modu, adese cu spese puține poteă reduce sarcin'a
militaria repunetore pote relațiuniloru personali seu aplecâ-
riloru se asupr'a unui individuu, ce din liber'a sea determi-
națiune eră paratu a se consecră estei chiamări.

4. Motivulu din care, cu tota lips'a de bani a acestui
mare-principatu, și acum înca se dau cereri pentru concessiu-
nea depunerii de taxe eliberatore, sta mai alesu într'aceea,
ca legea pentru întregirea oștei în dispusețiunile se despre
titele de eliberare nu respectă de ajunsu indigențele unei
economii populare sanetose.

În sensulu acestor dispusețiuni suntu adeca conditionatu
scutiti de sarcin'a militară studenții gimnasiiloru superiori și
ai seminariiloru, pre candu pre alumnii școlorulu reali supe-
riori, ai institutelor de forestaria și de agricultură mai înalte
însasi legea-i eschide dela această favore.

Acesti din urma dara nici macar de acelu prescripțulu alu
legii pentru întregirea oștei mai multu decâtu aspru nu se potu
bucură, după care cei d'antăiu au dreptu de scutintia dela
serviciulu militaru atunci, candu potu sa documenteze clase
eminente din tôte obiectele studiulu ce li se propune, precandu
în asemenare cu acest'a legea patriotica de mai înainte se
margineă a prescrie numai documentarea clasei progresive
bună, cum se recere și acum în respectulu studiulu teologicu.

Instruțiunea din anul 1847 în § 14 condiționează scutin-
ț'a de militia a singuriloru fii fără diferenția numai de dove-
direa neaperatei lipse spre portarea economiei rurale seu in-
treprinderii industriale; asemenea dă dreptu de scutintia totur
celoralalti fii ai unui parinte, încatu acel'a aveă unu fiuu în
serviciu ostasieseu: din contra legea pentru întregirea armatei
în vigore prin dispusețiunile se eliberăza chiaru pre singurii
fii numai suptu certe condițiuni adese absolutu irrealizabili, și
îndetoreza la portarea armelor pre toti fii unui parinte de
familia.

Scaderile ce se nascu din acest'a în respectulu culturai
de pamentu și alu portării meseriiloru industriale în acestu
mare-principatu, considerate din punctulu de vedere alu bună-
stărei poporulu, precum și alu contribuibilității trebuie sa le
dechiarămu cu atât'a mai mari, cu câtu la noi din di in di mai
multu se simte lips'a de mâni active și apte de lucru. Casu-
rile, în cari prin aplecarea fără nici o crutiare a dispusețiuni-
loru acestei legi familie mai înainte avute au ajunsu în stare
cu totulu precaria, nu suntu nici decum rarități, și e unu faptu
nedisputaveru, ca crescintea scapetare a poporulu sateanu și
urbanu transilvanu prin determinățiunile acestei legi s'au ac-
celerat esentialmente, și fără încetare înca se totu poten-
țieza.

5. În opozițiune totu asiă de apriată cu recerințele unei
economii populare sanetose stă în fine durat'a capitulațiunii
militare normate de legea întregirii oștei.

În articulu XXI. din anul 1847 capitulațiunea recruti-
loru eră ficsată la optu ani, și acest'a stipulă chiaru, cumca
după implinirea estoru ani soldatii totu au de a se concedia
definitivu, eră în sensulu § 6 alu legii de întregirea oștei
viginte și după decursulu acestei capitulațiuni destulu de lungi
se îndetoreza respectivii înca la doi ani de reserva.

Acum firea acestei îndetoriri aduce cu sine, ca numai es-
ceptiunalmente se afla de cuviinciosu fundarea unui asedia-
mentu domesticu prin încheierea unei casatorii legale, și asiă
juniloru înrotulati în oște numai după 10 ani, adeca în etate
de 30 seu 31 de ani le e cu potinția a devenii independenți
și a-si vedea de casa și de economia independentă.

Prin acest'a se instrăineza nu numai vocațiunii lor
sociali, dara-si perdu înca și acea amore spre lucr usi acelu

spiretu de întreprindere, cari de ordinariu sunt apanagiulu dieceniului barbatiei immediatu urmatoriu celui copilarescu și de regula eserctéza influinția cea mai durabile asupr'a esistintiei economice a omului; nu putem lasá in sa ne amintitu, cumca asta perdere in modulu celu mai simtibile lovesce și pre statulu, cace debiletéza poterile contribuibili, a căroru intarire din respectulu stărei de totu strimtorate a finantieloru imperiului e atât'a de doritu.

Acestea sunt, **Maiestate**, acele despusetțiuni ale legii pentru întregirea óstei, a căroru modificare preacredinciosi-supusii reprezentanti ai Mareprincipatului Transsilvani'a cu doru o ascépta in interesulu in florirei industriei și agriculturii, in interesulu celei mai mari crutiári posibile a contribuibilitatei și acrescamentulu capacității de impositiune atât'a la tiéra câtu și in cetăți.

Dupace o reforma a legii pentru întregirea óstei corespondiatória acestoru asceptări, dupace anume reducerea capitulatiunei ostasiloru la mesur'a cea mai mica posibile nu numai nu involve debilitarea, ci din contra e apta a contribuî spre intarirea armatei, cace reducenduse capitulatiunea junii cu mai multa bucuria și alegrieta vor alergá supu gloriosele stindarte, cá pâna aci, spre a-si implini detori'a catra principe și patria,—cutediamu dara prēmilitu a substerne la gradurile sacratisimulu tronu rogamentu nostru:

Maiestatea T'a pręgratiosu sa Te induri a dispune:

cá o lege regulatóre a îndetorierei militare considerandu catu se póte recerintiele unei economii popularie ratiunale sa se prelucre și sa se prezenteze inaltulu consiliu imperiale spre cuvenit'a pertractare in calea constitutiunala.

Cu neclatita credintia și plini de incredere, cumca rogorea noastră pręgratiosu va fi ascultata suntemu cu cea mai profunda veneratiune

Ai **Maiestatei Tale** ces. reg. apostolice
fidelisimi supusi și servi
Reprezentantii Marelui - Principatu Transsilvani'a adunati in Dieta.

Sabiiu in 17 Septembrie 1864.

Br. Iosifu Bedeus m. p.

Presicdintele comit.

Franciscu Obert m. p.
referinte.

Obert in cuventu lungu și meritoriu motivéza propunerea sea. Dupace escusa cutezarea sea, ca a facutu acésta propunere, cucarea mai tóte dietele provinciale au reusitu reu, dice, ca s'a simțitu totusi indemnata a o face din compatimire cátra acei'a, pre cari ii vede patim'indu sub sarcin'a cea grea a unoru decisiuni din legea pentru întregirea armatei.

Numai aceste determinatiuni apesatóre aru voi deusulu cá sa se schimbe, dar nu va nici decátu sa combata principiulu celu mare, pe care e basata acésta lege datorint'i a comuna de a militá. „Nu va negá nimenea, dice, ca acésta jertfa mai cu séma pentru acei'a, cari n'au nici o aplecare cátra servitiulu militaru, este un'a dintre cele mai mari, căci prin ea devine cu nepotintia unulu din cele mai insemnate momente ale libertății personale, adica libertatea de a-si alege cine-va chiamarea sea. Eu din parte-mi trebuie sa me marturisescu a fi de parerea aceea, ca statulu constitutiunalu este chiamatu și îndatoritu de a dá și libertății personale a cetățienilor statulu recunósce și scutiře deplina, fiindu libertatea personala in asemenea modu unu dreptu privatu, pre cum d. e. dreptulu de proprietate. Eu trebuie sa marturisescu, ca din punctulu de vedere alu teoriei preste totu nu potu recunósce, ca datorint'i a de a militá aru fi o datorintia cetățienésca neevitabila.“ Insa privindu la impregiurările practice, oratorulu afla, ca Austri'a fiindu incungiurata de vecini cu armate mari și tari, are datorint'i a de a tine armate asemenea de mari,—ceea ce se póte numai asiá, déca toti barbati voru fi datori a militá. Altu motivu pentru acésta mesura densulu nu afla, si déca **Br. Stein** dice, ca numai in urm'a datorintiei de a militá toti cetățienii se potu porlá resbóie mari cuceritóre, apoi densulu acést'a la Austri'a n'o póte aplicá; căci Austri'a nu e statu cuceritoriu, nu e statu militariu, ci unu statu alu culturii; și ceea ce se cereá órecandu dela unu domnitoriu înainte de tóte, cá sa se ocupe cu armat'a și resbelulu, aceea astadi nu se mai póte dice, ci principii de astadi trebuie sa fia mai antáiu barbati de statu, apoi numai heliduci.—Propunerea densulu voiá sa schimbe numai § 6 alu legii recrutării, care tractéza despre durat'a tempulu de militare, ear comitetulu s'a declarat pentru propunerea **Br. Bedeus**, și astfel a elaboratu representatiunea de fatia, carea cuprinde numai cele

mai apasatóre pasagte, și care cá unu opu de moderatiune n-tielépta lu recomanda in. case. —

(Apoi citește representatiunea in limb'a germana, ear preste citirea in limb'a romána și magiara se trece, de órece representatiunea o au toti membrii tiparita, și asiá e cunoscuta tuturor.)

Cá vorbitori la desbaterea generala sunt in scrisi **Conrad, Schuller**, și **Haupt**.

Conrad, dupace istorisesce pe largu alegerea sea și espune credeulu seu politicu, pentru care Presied. **Alduleanu** lu chiama mai de multe ori la ordine, propune in fine, cá in aline'a penultima a representatiunei dupa: „sa se prezenteze in Consiliu imperialu“, sa se adauga: „cace se va aduná mai curendu.“ **Presied.** observa, ca acésta propunere se tine de desbaterea speciala.

Schuller, dupa câte s'au disu de antevorbitori, are de a observá numai atât'a, ca legea pentru întregirea óstei din an. 1858 in mai multe privintie este apasatóre și trebuie îndreptata câtu mai curendu. Acést'a nu vine de acolo, ca dór poporulu i-ar fi doru de legea cea veche, dupa carea fiitorii aperiatori ai patriei se prindeau cu funi'a și se duceau in lanturi la locurile de assentare, nici de acolo, ca dór poporulu s'aru lepadá de a portá și greutătile statulu, de ale căru binefaceri se bucura, ci motivele sunt cuprinse in representatiune; și densulu va amintí numai unulu dintr'ensele, și adica tempulu militárei. Acést'a face 10 ani, și inca acei 10 ani, in cari omulu devine din june barbatu, in cari are sa-si léga sórtea sea venitóre și sa-si aléga chiamarea pentru viétia,—și acést'a apasa mai greu pre poporulu. Densulu nu scie, ce sórte va avé representatiunea, ear din parte-si i doresce succesulu celu mai bunu; destulu ca din partea oficiiloru militare se imputa, ca soldatii austriaci de aceea trebuie sa servésca asiá multu, pentrucu suntu pręputni cualificati. Spre a-i cualificá mai bine, tiér'a trebuie sa se ingrijésca, cá scól'a sa fia mai cercetata, și cu deosebire, cá gimnastic'a sa se introduca și in scótele populare și normale cá studiu obligatoriu, dupacum s'a facutu cu celu mai bunu succesu in cele mai multe staturi germane, și dupacum s'aru face cu successu și in statulu nostru, de órece fiindu pregatiti tinerii prin gimnastica la miscările repedi și regulate ale trupulu, tempulu militárei inca se va mai poté precurtá. De aceea propune: „cá in dieta sa binevoiésca a conchide, de a se recurá in Gub. reg. alu tierii, a îndatori pre oficele cele mai inalte ale acestei tierii la aceea, cá gimnastic'a, incátu privesce la mergere, fugire și sarire,—asiá dar gimnastic'a populara—și in scótele populare sa devina obiectu obligatu.“

Pres. Alduleanu observa, ca propunerea acést'a nu se tine nici de desbaterea generala, nici nu stá in legatura cu ordinea dilei. De aceeași parere este și **Binder**.

Haupt saluta cu bucuria ocasiunea de a vorbí intr'ó cestiune atâtu de important; dar fiindu ca afacerile militare se tinu de Senatul imperialu, de aceea despre densele voru avé a vorbí mai pe largu ablegatii nostrii imperiali; acum propune a se priimi in principiu representatiunea facuta, ear propunerile, ce aru mai fi de lipsa, a se lasá pe desbaterea speciala.

Frid. Schneider se vede prevenitu prin propunerea lui **Haupt**; cu tóte acestea propune a se incheiá desbaterea generala.

Fabinu va sa demustre mai pe largu relele și defectele legii presinte de militare, căci acelea le cunósce cu totii și de aceea amu hotaritu a face acésta representatiune cátra **Mai. Sea**. Motivele aduse inainte pentru unele modificări in acea lege privescu mai cu séma la economi'a natiunala și la dreptate; densulu si-ia voia a trage atentiunea casei inca asupr'a momentulu moralu. „Domnileru! déca o lege influințieza asupr'a poporulu in modu demoralisatoriu, ori déca cuprinde tentatiuni mari pentru popoau la retaciri morale, atunci trebuie sa ne încordámu cu totu deadinsulu și sa cercámu a ne opune acestoru retaciri morale. Si intru adeveru aceste pericole și aceste demoralisări amenintia pre poporulu nostru in tempulu de militare de 10 ani, in care junii nostrii cei obligati la militia suntu condamnati a duce viétia singuratica. Domniloru! a fi lipsitu in flórea viettei și a poterei, de ordinea ddieésca, de casatoria, 10 ani, de siguru e unu reu mare, și acésta impedecare a casatoriei prin lege trebuie sa-si resbune in modu infricosiatu. Preotii, dloru! sciu, cum se are lucrulu in privint'i a acést'a, și cum de cându esista acésta lege pantru întregirea óstei, se immultiescu asiá numitele casatorii din flori, cum se immultiescu copiii relegiiti, cum pere din poporu totu mai multu rusinea și fric'a de pecatu. (Asiá e!) Dloru, inca vechiulu invetiatoriu in dreptulu statulu și in politica, **betránulu Platone** a disu, ca unu

statu trebuie să trăiească după principii morale, elu singuru merge către ruinarea sea. Dloru, acést'a va să se dica a trăi după principii morale, cându statulu însusi prin legile se se impeca ordinea domnedicesca, și prin acést'a îndemna și tențea și seduce la făradelege?!¹ Densulu aru dori, că și momentulu acést'a moralu să iatre în reprezentățiune, și la desbaterea speciala va face o propunere în privinți'a acést'a. (Bravo!)

Gavr. Manu în cuventu mai lungu espune, că densulu nu crede, că se voru atacă legile fundametales de statu, deca se voru respicâ mai bine dorințele dietei, și după ce arata, că densulu în principiu e multiamitu cu reprezentățiunea, propune: „Inalt'a dicta să decida: că raportulu comitetului, privitoriu la modificarea umoru determinățiuni ale legi depre întregirea armatei să se redea comitetului spre facerea unei propuneri precise în privinți'a modificărilor dorite ale determinățiunilor legi atinse. — (I. Balomiri. Acést'a se ține de desbaterea speciala; Manu nég.)

V. Presied. Alduleanu va aduce propunerea lui Manu la sprijinire, dar trebuie să observe, că aceea, nefiindu nici ea singura precisa, nu va duce la nici unu scopu.

Propunerea lui Manu nu se sprijinesce.

Cu acestea desbaterea generala asupra acestui obiectu, precum și ședinți'a însasi se termina cu aceea, că se citește între vii aclamațiuni charti'a, prin carea colonelulu de ulani contele Waldstein invita pre membrii dietei la alergarea de cai, ce se va face în 25 și 27 Septembrie pe câmpurile Cristianului.

Sabiiu în 20 Octobru. Telegrafulu anunția o știre de mare importantia: că adica ministrulu nostru de esterne, Contele Rechberg s'a retrasu, și în locul lui s'a denumitu Contele Mensdorf — Pouilly (fostulu comandante generalu în Galiti'a.) Celu mai de aproape venitoriu va descoperi, cari sunt motivele acestei schimbări repede tocmai în ajunul sesiunii Senatului imperialu, precum și, că ce felu de prospecte deschide politicei din afara a Austriei noulu ministru de esterne. — Alegateii dietali s'au dusu mai totu din Sabiiu și se și simte îndată acést'a stirbitura. — Foculu diu Siur'amare, după cum arata Parochulu luteranu și Judele satescu în „Herm. Ztg.“ etc. au arsu averea a 83 familii; caus'a escărui focului încă nu se știe; prin Sabiiu se vorbește, că acel'a aru fi esitu dintr'unu grajdu cu cai ulanesci. —

Varietăți și noutăți de di.

Pentru biseric'a gr. or. din Dev'a au mai incursu, afara de cei publicati în nr. 73. alu „Telegr. Rom. dela dd. cetățienii români din Sabiiu 40 fl., și anume dela d. Grigoriu Mateiu 4 fl., d. Antoniu Bechritiu 8 fl., d. Dimitriu Popoviciu 4 fl., d. Georgiu Vladu 2 fl., d. Constantin Bugarschi 3 fl., d. Stefanu Zacharia 2 fl., d. Petru Nedelcoviciu 2 fl., d. Georgiu N. Haggi 5 fl., d. Naum Nasto 2 fl., d. Petru Busiacu 1 fl., d. Ioann Cearanu 2 fl., d. Dimitriu Burbea 1 fl., d. Georgiu Santeiu 1 fl., d. Michailu Nasto 1 fl., d. Vichentiu Buda 2 fl.; — dela dd. deputati Esc. Sea Vicepres. Lad. Popu 10 fl., d. Can. Negrutin 5 fl., d. Adm. Buteanu 10 fl., d. Archim. Popasu 25 fl., d. Jude reg. Mace-lariu 40 fl., d. Prot. Hanni'a 10 fl., d. Cons. gub. Bolog'a 10 fl., d. Secr. gub. Servianu Popoviciu 8 fl., d. Directoru de fabrica Baritiu 4 fl., d. Cons. tabl. reg. Mog'a 5 fl., d. Jude reg. Domzsa 10 fl., d. Adm. Puscariu 2 fl., d. Directoru scol. Dr. Vasiciu 1 fl., Vicepres. tabl. reg. Alduleanu 2 fl., d. Can. Cipariu 5 fl., d. Secr. gub. Vajda 2 fl.; — din Brasiovu: dela biseric'a s. Nicolae din Scheiu 50 fl., d. Nicolau Padure 2 fl., d. Nic. Macinca 2 fl., d. Dan. Dumitru 2 fl., d. Nic. Voinescu 2 fl., d. Ioann Manole 4 fl., d. Alecu Georgiu 4 fl., d. Nic. Catana 1 fl., d. Dir. gim. G. Munteanu 3 fl., d. Gr. R. Lecca 2 fl., — summa totala 266 fl., cari bani s'au și tramisu la curatoriulu bisericescu din Dev'a. *)

(Manu și Mog'a Secu.) „Press'a“ de Vienn'a, vorbindu deunadi cititorilor sei despre alegerile la senatulu imperialu din diet'a transilvana, dicea între altele, că dintre membrii cei noi Buteanu și Popasu sunt români, Tóth, Manu și Mog'a (regalisti!) Secu. „Press'a“ nota în fericire, că cesti 3 Secu nu sunt de partid'a lui Deák!

Principatele române unite.

Foi'a „Preotulu“ comunica din cuventulu Domnitoriului la Iasi către preotime urmatorele știri, cari le credem de interesu și pentru cititorii diuariului nostru:

„Sa venim acum la rezultatulu ce avu astadata o asemenea apucatura a preotilor aspiranti la proestosele bisericilor foste inchinate. Acesti parinti, după cum ne amu infor-

*) On. Red. a „Gazetei Transilvaniei“ este rogata a reproduce aceste colecte.

Redactoru respundiatoru Zacharia Boiu.

matu, au cautatu în două rânduri a se prezenta la Mari'a Sea Domnitoriulu în septemân'a trecuta, spre a-și marturi Mariei Sale durerile și dorinți'a, de care erau consumati; dara, precum se spune, nu au fostu priimiti. Cu toate aceste înaltîmea Sea se informase de ceea ce se petecea acum în clerulu Iassyanu, și în diu'a primirei solene a tutoru funcționarilor laici și bisericesci la palatu, în vinerea trecuta, între mai multe observări și sfaturi în adeveru patriotice și parintesci, s'a adresatu și către clerulu insuratu, cam în modulu urmatoriu: „Parintiloru, audu de unu conflictu în cleru. Cându v'am datu drepturile politice prin actulu din 2 Maiu, nu amu întielesu nici decum să ve sustragu de la subordinat'a către chiriarchi'a bisericescă, nu amu ganditu să turburu ierarchi'a bisericescă, ci mai vertosu să aternați, spândurati și mai multa de ea. Audu de cleru calugaru și mireni; nu vreu să știu de calugari și preoti mireni. Unu cleru cunoscu, carele trebuie să-și implinescă datoriele sale, fiecare în ce este chiamatu. Pe preșanti'a sea (aretandu la preșantitulu loco eninte de mitropolitu) lu-cunoscu de șeful vostru, nu ve voiu primi cereri, nici reclamări, de câtu totu prin preșanti'a sea.“ Mari'a Sea Domnitoriulu, vorbindu acestea, a fostu totu asiă de dreptu și edificatoriu adresandu-se clerului, ca-și în celelalte cestiuni despre cari a vorbitu. Pote ca preotii în cestiune au esitu confundati de la palatu astadata; dara Mari'a Sea nu a avutu aici în vedere interese parțiale, ci interesulu bisericei în genere, a cărei'a linisce și prosperare atârna foarte multu dela perfecta respectare a ierarchiei sale, și de la pădirea datorieloru canonice a fie-cărui'a în biserică. Din acestu punctu de vedere a vorbitu preotiloru reținendu-se foarte bine la spiritulu și asiediamintele bisericei noastre. Este adeverat, că preotimea noastră se afla în genere foarte reu pusă; dara îmbunătățirea sortii ei de fatia nu se ajunge și nu se va adjuge nici decum, prin înlaturarea a diece seu douăzeci proestosi actuali de pe la bisericile lor, în favoarea a diece seu douăzeci preoti insurati, nici prin turburarea și derangiarea ierarchiei bisericesci; ci prin asigurarea esistenței materiale a totu clerulu în genere, prin invetiatura și moralizarea lor, și prin reconstituirea bisericei noastre pe bazele ei primitive. —

Mai multe persoane distinse, precum ministrii Cogalniceanu și Cretulescu, apoi fostulu ministru Papiu Ilarianu s. a., după „Gaz. Trans.“ au priimitu orduri turcesci megiddiane de felurite clase. —

În Bueuresci și Iasi s'au înființatu conservatorii (școle) de musica și declamațiune.

În politic'a esterna predominesce atențiunea la parlamentulu Italiei, în care, precum se prevede, convențiunea cu Franci'a se va încuviinția cu mare majoritate. —

Nr. 36—3

Concursu.

Pentru ocuparea statiunei de invetiatoriu în Comun'a gr. res. Cristianu (Grossau), cu carea sunt împreunate urmatoarele emolumente:

1. unu salariu annuale de 210 fl. v. a. din cass'a allodiale comunale;
2. optu stengeri lemne de focu pentru școla și invetiatoriu;
3. Cuartiru naturale în edificiulu școlei, se deschide prin acést'a Concursu pâna în finea lunii Octobru. a. c.

Concurentii au a-și înainta cererile lor cu mân'a propria scrise, la subscribulu Inspectoratu școlare, documentandu relig'i'a și capacitatea lor, precumu și portarea de pâna acumu, deaca au mai fostu în servitiu, și cu deosebire cunoscerea tipicului și a cântărilor bisericesci.

Sibiiu 6. Octobru 1864.

Inspectoratul școlar greco-reseritenu alu Tract. Sibiiului I. I. Hanni'a, m. p. Prot. și Inspectoru.

Nr. 38—2

Concursu.

Dovenindu vacanta statiunea invetiatorésca din comun'a gr. or. Rip'a de josu, care e împreunata cu unu salariu annuale de 125 fl. v. a., cortelu și lemne, se deschide Concursu pâna la 25 Octobru a. c.

Doritorii de a ocupă acést'a statiune invetiatorésca, au de a-și asterne, cererea sea prevediuta cu Atestatu de Botedi, despre absolvarea școlilor, despre portarea morala și politica, precumu și Testimoniu de Pedagogia din Institutulu nostru diecesanu, pâna la susu scris'a di, prevedinte cu timbru, și să se adreseze la acéstu Protopopiatu și Inspectoratu distr. școlar, spre a se poté asterne Escellentei Sele Prea Santitului Episcopu diecesanu pentru înalt'a aprobare.

Protopopiatulu și Inspectoratul greco-orientalu alu Tractului Turd'a de josu. Idicelu în Octobru 1864

Iosifu Brancovanu, m. p. Protopopu

Editor'a și tipariulu tipografiei diecesane.